

Ubrugelig

Jan Bygstad - "Skriften vidner om Kristus"

Når profeterne skal beskrive Guds folk og dets beskaffenhed, hører vi billedtale, som ikke lægger fingrene imellem:

"Herrens ord kom til mig: Menneske, hvad har vinstokken frem for alle andre træer, vinranken, der gror blandt skovens træer? Kan man anvende den slags træ? Kan man lave en knage af det og hænge alt muligt på den? Hvis man nu lader ilden fortære den, og ilden så fortærer begge ender af den og svider det midterste, kan man så anvende den til noget? Man kunne ikke anvende den, da den var hel; hvordan skulle man så kunne det, når ilden har fortæret og svedet den? Derfor siger Gud Herren: Ligesom jeg af skovens træer udleverer vinstokken til at blive fortæret af ilden, sådan udleverer jeg Jerusalems indbyggere" (Ez 15,1-6).

Træet (veddet) i vintræet er ubrugeligt til alt andet end at bære frugt. Ikke engang en knage til at hænge på væggen kan man lave af den - træet er for blødt. Derfor er det eneste, man kan gøre med et ufrugtbart vintræ, at brænde det (jfr. Joh 15,6). Dette kaster et meget skarpt lys over den talemåde, man ofte kan høre i dag: "Gud har gjort sig afhængig af os" - "Gud har brug for os". Det er aldeles ikke sandt. Skulle himlens og jordens skaber være afhængig af os små kryb, som ikke kun er magtesløse, men urene og ugudelige oven i købet? *"Hvis de tier, vil stenene råbe" (Luk 19,40).* Sandheden er, at vi er ubrugelige for Gud. På grund af vort kød er der ingen forudsætning for, at Gud kan anvende os. Den mest grundlæggende gerning, Herren gør, når han vil ind i vort liv, er derfor at gøre en ende på vor tro på os selv, på vor kristendom og på vor brugbarhed for Gud. Når man er kommet i den stilling, taler man ikke højt om, at Gud er afhængig af os, - man er selv blevet hjælpeløst aflængig af ham.

Ud fra denne erfaring taler Josva til Israel:

"Josva sagde til folket: "I er ikke i stand til at dyrke Herren, for han er en hellig Gud; han er en lidenskabelig Gud, han tilgiver ikke jeres overtrædelser og synder" (Jos 24,19).

Underlige ord! "- ikke i stand til ...". Netop det er pointen! Derfor ser det også ud til, at Herren kun kan bruge de mennesker, som har indset dette om sig selv og derfor er blevet små og hjælpeløse.

Underet

Når vi begynder at se os selv i lyset af Guds ord, vil vi også få øje på, at vi aldrig har båret andet end bitter frugt i Guds øjne. Kundskabens træ fører aldrig til andet end forbandelse, selv om "det myndige menneske" gerne vil tro om sig selv, at det har "kundskab om godt og ondt" og derfor også evner at skabe og kontrollere sin egen fremtid. Al sand frugt i Guds rige er knyttet til Livets træ til, at han, der er Spiren, får lov at vokse. Han er den eneste i vor slægt, som bærer den gode frugt. Hos Adams efterkommere findes der ikke den ringeste forudsætning for dette. Vi finder en underlig henvisning til dette i det kapitel, som med rette kan kaldes Skriftens kerne og centrum (Es 53): *"Han skød op foran Herren som en spire, som et rodskud af den tørre jord" (v.2a).*

Vi møder her det samme billedsprog som i kap.11. Ordet spire (kvist) (hebraisk JONEK) betyder en spæd spire, det nye liv, som endnu ikke har opnået at vokse sig stor og stærk. I denne sammenhæng sigter ordet til det faktum, at Herrens tjener, som kommer for at bære sit folks synd (Es 53,5), ikke skal fremstå med ydre magt og herlighed, men vise sig at være hjælpeløs og ydmyg:

"Hans skikkelse havde ingen skønhed, vi så ham, men vi brød os ikke om synet. Foragtet og opgivet af mennesker, en lidelsernes mand, kendt med sygdom, én man skjuler ansigtet for, foragtet, vi regnede ham ikke for noget" (Es 53,2b-3).

Netop det, at han mangler alt det, der imponerer mennesker og skaber den næsegruse beundring, medfører ringeagt og spot. Ordet rodskud (hebraisk SJORESH) er det samme, som vi møder i 11,1f. Det bemærkelsesværdige med dette rodskud er, at det spirer frem af den tørre jord. Ingen planter

kan gro i tør jord. De dør, fordi der ikke findes forudsætning for liv. Udtrykket "rodsrud af tør jord" peger dermed på, at hele hans fremtræden er et under.

I denne sammenhæng kan vi pege på, at Messias' fremtræden i tredobbelt forstand var et under:

For det første forstod allerede de gamle rabbinere det sådan, at der her var en skjult hentydning til, at hans fødsel skulle være et under: Han skulle komme ud af mors liv "uden at der var pløjet eller sået".

Blandt de ældre rabbinere (dvs. før Kristi tid) kan man finde, at denne tekst udlægges som en tekst, der omhandler Messias. Senere, i mødet med den kristne udlæggelse, forlod man denne forståelse, fordi den gav de kristne for gode kort på hånden. Det blev da almindeligt at se på Herrens lidende tjener enten som f.eks. Abraham, eller - mere almindeligt - som et billede på Israel.

For det andet er det en profeti om hans gerning. Det har været almindeligt inden for en del af den moderne teologi at prøve på at finde frem til baggrunden for det nytestamentlige budskab i forskellige forekomster på Jesu tid. Man har prøvet at finde forklaringer på centrale ting i NT inden for den hellenistiske omverden, ligeledes indenfor jødedommen, hvor en række forskellige retninger gjorde sig gældende. Og det er sandt nok: Det er både vigtigt og nyttigt at have et vist kendskab til forholdene i Jesu samtid. Evangeliet er givet i en konkret historisk, religiøs og kulturel sammenhæng, og det kan være en hjælp til at forstå budskabet, når man kender noget til denne baggrund. Men selve evangeliets ophav og indhold kan hverken forstås eller forklares ved at henvise til samtidige forhold. Den slags "forklaringer" er egentlig ikke andet end at prøve på at finde en "naturlig forklaring" på Jesu under. Bagved ligger den moderne rationalisme, som ikke regner med, at Gud kan gribe ind i historien på en konkret og virkelig måde. Imod dette forkynder Det Nye Testamente med stor kraft:

"For jeg gør jer bekendt med, brødre, at det evangelium, som er blevet forkyndt af mig, ikke er menneskeværk" (Gal 1,11).

Derfor kommer Jesu budskab som en vældig overraskelse. Det er umuligt for Jesu samtidige at putte ham i en af de sædvanlige "båse". Derfor forvirrer han dem, som mente sig kompetente til at bedømme: Han spirede frem af den tørre jord. Det skortede ikke med forsøg på at afskrive Jesus ud fra den teori, at man troede at kende hans baggrund, (se f.eks. [Joh 1,47](#); [6,42](#)). Derfor understreger apostlen Paulus, at det budskab, han var sat til at formidle, var

"- hvad intet øje har set og intet øre hørt, og hvad der ikke er opstået i noget menneskes hjerte ..." (1 Kor 2,9), som altså ikke fandtes, og som der ikke på forhånd var grundlag for i menneskets verden.

På underlig måde bliver dette faktum understreget i et andet ord om Spiren: *"Dette siger Hærskarers Herre: Der kommer en mand, hvis navn er Semak; han skal spire frem fra sit sted ..." (Zak 6,12).*

At han skal spire frem fra sit (eget) sted, er et udtryk, som peger på, at man ikke finder årsag eller grundlag for noget af det, han er eller gør, uden for ham selv. Hans oprindelse ligger i enhver forstand i ham selv. I Det Gamle Testamente hører vi ofte, at når Herren begrunder, hvad han gør, siges det, at han gør det "for sin egen skyld":

"Det er mig, kun mig, der sletter dine overtrædelser, for min egen skyld husker jeg ikke på dine synder" (Es 43,25), og:

"For min egen skyld handler jeg, ellers vanæres mit navn, og min ære giver jeg ikke til nogen anden" (Es 48,11), og:

"Jeg beskytter denne by og frelser den, for min og min tjener Davids skyld" (2 Kong 19,34).

Spørger vi, hvorfor Herren elsker et folk, som er troløst og svigter, svarer han:

"Det er ikke, fordi I er større end alle andre folk, at Herren fattede kærlighed til jer og udvalgte jer; for I er det mindste af alle folk. Men fordi Herren elskede jer og ville opfylde den ed, han tilsvor jeres fædre ..." (5 Mos 7,7-8).

Årsagen til Guds kærlighed ligger ikke i os, at der er noget ved os, som gør os elsk-værdige:

"Du skal vide, at det ikke skyldes din retfærdighed, at Herren din Gud giver dig dette herlige land i eje, for du er et stivnakket folk!" (5 Mos 9,6).

På tilsvarende måde er det umuligt at forklare baggrunden for og ophavet til Messias' gerning i nogen menneskelig sammenhæng. Han spirer frem "fra sit eget sted" - "fra den tørre jord". Alt er givet ovenfra (se f.eks. [Joh 8,23](#); [10,18f](#)).

For det tredje giver ordet om rodkuddet af den tørre jord en beskrivelse af hans gerning hos os. Som vi har peget på tidligere, er det en grundlov i Guds ord, at som Herrens navn er, sådan er hans gerning. Hans gerning udfolder og åbenbarer hans navn. For han er Én.

Ligesom han selv er Spiren, som skyder frem af den tørre jord, får han det til at gro af tør jord hos os. Dette er den største trøst for fattige kristne, der stræber. Ikke bare er han selv Underfuld, men han er den, som gør undere hos dem, som ingenting er, hos dem, som ved med sig selv, at der ikke findes den ringeste forudsætning for kristendom eller gudsliv hos mig.

Hos sådanne er ordene fra [Ez 15](#) ikke teori, men dyrekøbt erfaring:

"Man kunne ikke anvende den, da den var hel; hvordan skulle man så kunne det, når ilden har fortæret og svedet den! Kan den endnu anvendes til noget arbejde?"

Disse er gået fallit som kristne. Forsøget på at leve som kristne er mislykket. Da er kristenlivets eneste håb ikke, at "det skal blive anderledes med mig" - "at jeg skal blive bedre", osv. Men at Jesus er den, der spirer frem af den tørre jord, at han virkelig er den, der skaber liv af døde, og ikke kun hjælper halvdøde til at blive stærke. Det er det, der ligger bag ved Davids bøn:

"Skab et rent hjerte i mig, Gud" ([Sl 51,12](#)).

Grundtekstens ord at skabe (hebraisk BARA) er det samme, der bruges i skabelsesberetningen (1 Mos 1), og er et særegent ord i Det Gamle Testamente. Ordet kan kun bruges med Gud som subjekt. Mennesker kan ikke skabe i denne specielle betydning, det er alene forbeholdt Gud. Ordet betyder "at skabe af intet", altså frembringe noget kvalitativt nyt, som der ikke på forhånd findes grundlag for. Dette er Guds gerning både i skabelse og frelse. Han skaber af intet og frelser for intet. Han hverken behøver eller ønsker fromme og varme hjerter for at kunne gøre sit værk. Denne parallel mellem skabelse og frelse understreges mange gange og på mange måder i vor Bibel, men vi skal måske særligt gøre opmærksom på ordene i [2 Kor 4](#):

"Thi Gud, der sagde: "Af mørke skal lys skinne frem," han har ladet det skinne i vore hjerter til oplysning og til kundskab om Guds herlighed på Jesu Kristi ansigt. Men denne skat har vi i lerkar, for at den overvældende kraft skal være Guds og ikke vores" (v.6f).

Lys i mørke, liv af døde, alt for intet, - dét er hans gerning for fortabte syndere. Så kan vi fornemme, hvorfor det er et gennemgangstema hos profeten Esajas, at ørkenen og det tørre land skal blomstre:

"Jeg planter cedertræer i ørkenen, akacier, myrter og oliventræer; jeg sætter enebær i det øde land tillige med ask og cypres" ([41,19](#)).

"Nu skaber jeg nyt, nu spirer det frem, ved I det ikke? Ja, jeg lægger vej i ørkenen og floder i ødemarken" ([43,19](#)).

"Ja, Herren trøster Zion, trøster alle hendes ruiner; han gør hendes ørken som Eden, det øde land som Herrens have. Fryd og glæde skal der lyde, takkesang og klingende spil" ([Es 51,3](#); jfr. også 35,1ff).

Den gode frugt

Den sammenhæng, vi nu har set mellem Messias' fremtræden og at Guds folks liv bærer frugt, er det, Jesus henviser til i lignelsen om vintræet:

"Jeg er det sande vintræ, og min fader er vingårdsmænden. Hver gren på mig, som ikke bærer frugt, den fjerner han, og hver gren, som bærer frugt, den renses han, for at den skal bære mere frugt. I er allerede rene på grund af det ord, jeg har talt til jer. Bliv i mig, og jeg bliver i jer. Ligesom en gren ikke kan bære frugt af sig selv, men kun når den bliver på vintræet, sådan kan I det heller ikke, hvis I ikke bliver i mig. Jeg er vintræet, I er grenene. Den, der bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen frugt; for skilt fra mig kan I slet intet gøre. Den, der ikke bliver i mig, kastes væk som en gren og visner; man samler dem sammen og kaster dem i ilden, og de bliver brændt. Hvis I bliver i mig, og mine ord bliver i jer, så bed om, hvad I vil, og I skal få det. Derved herliggøres min

fader, at I bærer megen frugt og bliver mine disciple" (Joh 15,1-8).

I dette afsnit ligger sangene om Herrens vingård ([Es 5](#) og [27](#)) i baggrunden, og ikke mindst ordene i [Es 4](#):

"På den dag bliver Herrens spire til herlighed og ære, og landets frugt bliver til stolthed og pyrd for Israels overlevende. De, der er til rest i Zion, de, der bliver tilbage i Jerusalem, skal kaldes hellige, alle i Jerusalem, der er indskrevet til livet. Når Herren har vasket urenheden af Zions døtre og har skyllet blodet ud af Jerusalem med dommens og udrensningens ånd ..." (v.2f).

Vi ser også her, at der er et uløseligt bånd mellem Spiren og frugten. Frugten er et helligt folk. Det er overmåde vigtigt at være klar over det bånd, der her peges på. For kernen i billedet om vintræet er, at Guds folk er ude af stand til selv at bære god frugt: Det er Jesus Messias, der bærer frugt gennem dem. Derfor lyder det igen og igen i Joh 15: "Bliv i mig ..." Jesus siger ikke "bliv i min tjeneste", "bliv i mit kald", osv. Det er samlivet med og kendskabet til Jesus selv, alt står og falder med. Det er dét, der skal være det første og det sidste i det kristne liv. Det er Jesus selv, der skal vinde skikkelse i os og udfolde sit liv gennem os ([Gal 4,19](#)). Derfor ligger nøglen til at bære frugt i det kristne liv ikke i nogle bestemte gerninger, Jesus vil have os til at udføre. Men det ligger i det stille og enkle: "Bliv i mig!" Det er dette, der er vores sag, så er det hans sag at sørge for resten:

"Den, der bliver i mig, bærer megen frugt".

Indholdsfylden i Davids sidste ord, forstår vi så lidt bedre:

"Han har oprettet en evig pagt med mig, nøje fastlagt og bevaret. Ja, alt, hvad der tjener mig til frelse, alt, hvad jeg ønsker, lader han vokse frem."

Pagten står fast, og den er nøje fastlagt og bevaret. Vi hører her om pagtens to hoveddele:

. "alt, hvad der tjener mig til frelse", og

. "alt, hvad jeg ønsker" (egentlig "alt velbehageligt/efter Guds vilje").

Det første sigter til, at frelsen er gjort færdig og står klar, det vi kalder retfærdiggørelse. Den er ordnet, og står fast i pagten. Det andet henviser til det, Herren vil virke i sit folk, det vi kalder frugten eller helliggørelsen. Også dette hører med til det, der er givet. En kristen bliver ikke helliggjort ved at stræbe efter at blive god, men ved at lade Jesus være den, han er. En kristen bliver ikke helliggjort ved at prøve på at bære frugt, men ved beskæring, rensning og dødelse, for at Jesu liv kan komme til syne i vort legeme ([2 Kor 4,10f](#)).

"Men ham skyldes det, at I er i Kristus Jesus, som er blevet visdom for os fra Gud, både retfærdighed og helligelse og forløsning" (1 Kor 1,30).

Sådan virker Herren, for at hans søn skal blive alt i alle, for at alt i hans rige og i hans folk skal være "af ham, ved ham og til ham". Kun derved bliver Sønnen også alene om æren. Kun det, der er af Guds nåde, er også til Guds ære!

(2 afsnit fra kapitel 8, "Spiren" i "Skriften vidner om Kristus" af Jan Bygstad - Luthersk Missionsforenings Bibelskoles Elevforening 2000 - Shafan 12-10-14)
